

CONSIDERAȚII ASUPRA ACTIVITĂȚII SOCIETĂȚII „MUNCĂ ȘI VOIE BUNĂ” ÎN JUDEȚUL HUNEDOARA

MARIA-CRISTINA PLOSCĂ

CONSIDERATIONS ON THE ACTIVITY OF ORGANIZATION „MUNCĂ ȘI VOIE BUNĂ” (WORK AND CHEERFULNESS) IN HUNEDOARA COUNTY

Abstract: *The organization „Muncă și voie bună” appeared after the Constitution of 1938 was promulgated. The organization had similar types in Europe as France, Italy, Germany, Hungary, Greece. Its purpose was the workers' spending of free time of as effective as possible. For that they had to organize public library, radio broadcast, trips in countryside, various performances.*

Here we have an interesting example of one of the most important feast organized by this association-May Day. It was celebrated with great pomp in 1940, in Hunedoara county.

Rezumat: *Societatea „Muncă și voie bună” a apărut după ce a fost promulgată Constituția din 1938. Societatea a avut modele similare în Europa, cum ar fi în Franța, Italia, Germania, Ungaria și Grecia. Scopul acesteia a fost ca petrecerea timpului liber de către muncitori să fie cât mai eficientă posibil. În acest scop au trebuit să înființeze biblioteci publice, emisiunile de radio, excursii prin țară și diferite spectacole. Aici avem un exemplu interesant al uneia dintre cele mai importante sărbători organizate de aceste societăți – ziua de 1 Mai, care a fost sărbătorită cu mare pompă în 1940 în județul Hunedoara.*

Keywords: *Organization „Muncă și Voie Bună”, spare time set up, 1st of May, elevation of the worker, traditional libraries.*

Cuvinte-cheie: *Societatea „Muncă și Voie Bună”, organizarea timpului liber, 1 Mai, cultivarea muncitorului, biblioteci populare.*

Odată cu instaurarea regimului de autoritate monarhică în 1938, prin Constituția adoptată apar schimbări în organizarea Regatului României. Ca nouă unitate administrativă este creat ținutul. România era împărțită în zece ținuturi (Olt, Argeș, Mării, Dunării, Nistru, Prut, Suceava, Alba-Iulia, Crișurilor, Timis) conduse de rezidenți regali numiți direct prin decret regal de către Carol II. În aceeași perioadă Sindicatele au fost dizolvate, iar prin decretul lege din 12 octombrie 1938 s-au creat breslele de lucrători, funcționari particulari și meseriași. Breslele își vor exercita activitatea numai pe plan național, însă nu puteau fi afiliate organizațiilor cu caracter internațional sau reprezentate în cadrul manifestațiilor sau congreselor internaționale fără autorizație expresă a Ministerului Muncii¹.

Ca toate mijloacele de informare din România interbelică, presa și radioul, ce au propagat și popularizat existența acestei organizații, prestigioasa revistă orădeană „Cele Trei Crișuri” a dedicat un număr special acestei organizații. În editorialul acesteia se evidențiază: „De la crearea FRN, inspirat de Suveranul țării, problema muncitorimii a luat un extraordinar avânt prin organizația Muncă și Voie Bună. Această mare problemă a timpului a găsit în actualul regim al FRN prin intelectualul cu suflet românesc al Ministerului Muncii, profesor Mihai Ralea, un priceput îndrumător de înaltă ținută morală și de energic avânt tineresc alături de energicii săi colaboratori”².

Mihail Ralea spunea în paginile aceleiași reviste-„Organizația Muncă și Voie Bună e reflexul român adaptat nevoilor și moravurilor noastre, comune epocii noastre, pornit să ofere celor cari privesc din greu accesul bunurilor și al valorilor spirituale. Țările prezente aici au adus la expoziția noastră strălucita contribuție: Bulgaria, Germania, Grecia, Franța, Italia au obținut importante rezultate în realizarea acestui nobil scop.

Ca și Straja Țării și Serviciul Social, Muncă și Voie Bună, e o operă română creată de Carol II”³.

În Europa primul congres internațional pentru întrebuintarea timpului liber al muncitorilor, s-a întrunit la Liège în 1930 și a hotărât în urma propunerilor făcute de deputatul Pierard crearea unei comisii Internaționale pe lângă Biroul Internațional al Muncii la Geneva, care să încurajeze și să coordoneze toate eforturile făcute în diferite state. Au urmat congrese internaționale la Los Angeles – 1932, Geneva – 1934, când a avut loc reuniunea de constituire a Comisiei Internaționale pentru întrebuintarea timpului liber al muncitorilor. În iunie 1935 la Bruxelles, cu prilejul Expoziție Internaționale și prin insistența Biroului Internațional al Muncii din Geneva a avut loc și Congresul internațional

¹ Istoria Românilor, vol. VIII, Buc. 2003.

² Cele Trei Crișuri, Anale Culturale, 9–10/1939, p. 167.

³ *Ibidem*.

pentru întrebuințarea timpului liber al muncitorilor. Congresul era organizat pe 6 secțiuni: „Organizarea generală”, „Metode de educație populară”, „Arta în organizarea timpului liber al muncitorilor”, „Rolul bibliotecii populare în organizarea timpului liber al muncitorilor”, „Educația populară prin radiofonie”, „Distracții în aer liber”⁴.

Biroul acestei organizații internaționale urma să aibă sediul la Geneva. În 1936 are loc un congres internațional, la care au participat 51 de națiuni. De obicei aici se desfășurau congresele anuale ale organizației naționale „Kraft durch Freude”. La Roma în 1938 a avut loc congresul mondial „Lavoro e gioia”. Acesta a fost organizat grație asociației naționale „Dopolavoro”.

În țările vecine României din Balcani existau organizații similare. Astfel Bulgaria avea „Muncă și Bucurie”, formată în 1937, sub președinția Ministerului Educației Naționale. Prin aceasta se evidențiau educația tineretului, reînvierea datinelor străbune prin serbarea grâului, a Sfântului Lazăr și a zilei de 1 mai. Grecia-mișcarea, a luat ființă sub auspiciile căminelor muncitorești numite Ergatiki Estia. Iugoslavia-mișcare națională a salariaților „Iugoras” iar în Ungaria exista organizația „Prețuiește munca”⁵.

În România organizația „Muncă și voie bună” a fost creată în 1938 scopul fiind instruirea, cultivarea muncitorului, organizarea timpului liber al acestuia cât mai eficient „Ministerul Muncii luând în considerare problema întrebuințării timpului liber al muncitorilor a înființat o organizație care să se ocupe de această problemă”⁶ În scopul îndeplinirii acestor deziderate se dorea difuzarea ideilor prin organizarea bibliotecilor muncitorești, producțiilor teatrale, emisiunilor organizate de către radio. Bibliotecile muncitorești erau afiliate Ministerului Muncii-căminelor de ucenici, școlilor de ucenici, camerelor de muncă fie vreunei asociații profesionale serioase cu activitate cunoscută(societăți de funcționari particulari, asociații de meseriași), fie pe lângă o fabrică muncitorească.

Cărțile potrivite erau de cultură generală și de specialitate popularizată. Comisia specială compusă din literați, tehnicieni, muncitori și muncitoare va selecționa și va indica volumele ce trebuie achiziționate pentru biblioteci. Urmău a fi organizate conferințe, în cartiere muncitorești, în săli închiriate sau în fabrici. Subiectele abordate: igienă, geografie, istorie națională, probleme sociale, literatură, știință popularizată, religie, progres și civilizație. De obicei acestea se organizau duminica, în București, câte zece în diferite cartiere apoi în 23 centre din țară.

Rol important în „cultivarea muncitorilor” avea teatrul „Muncă și voie bună”, prin reprezentări zilnice în capitală și turnee permanente lunare, pe un

⁴ *Ibidem*, p. 170.

⁵ *Ibidem*.

⁶ DJHAN, fond prefectura Județului Hunedoara, dosar 160/1941, fila 86.

itinerariu fix în cele mai însemnate centre muncitorești din provincie. Teatrul central furnizează repertoriu și material iar la nevoie chiar actori-tuturor instituțiilor sau fabricilor care au echipe de diletanți și vor să dea spectacole. Se lucra la organizarea unor cursuri speciale de regizori teatrali la care vor fi invitați să ia parte delegați ai întreprinderilor mari.

Radioul o altă componentă a mijloacelor de propagare a culturii, avea un impact deosebit prin transmisia emisiunii „Ora muncă și voie bună” care „...strânge muncitorii de toate categoriile și din toate colțurile țării în fața cutiei fermecate pentru a asculta programele”. Aceasta conținea sfaturi practice, informații tehnice, fiind organizate de profesorul universitar Alexandru Marcu. Subiectele abordate: principiile călăuzitoare ale organizației „Muncă și voie bună”, cultura generală a muncitorului, asistența socială, legislația muncitorească, problemele de economie politică. Dintre vorbitorii mai imp: M. Ralea, ing. Stavri Cunescu, prof. I. Simionescu, T. Vianu, P.P. Panaitescu, Th. Capidan, Octav Onicescu, V.I. Popa⁷.

Organizația „Muncă și Voie Bună”, prin excursiile pe care le organiza a dat posibilitatea muncitorilor „să cunoască țara, să petreacă ore de tihnă reculegere în aer liber”. Ca destinații putem aminti: Câmpulung Muscel, Brașov, Vâlcov, Constanța, Snagov, Slănic Prahova, Galați, Lacul Roșu de la Gheorghieni, Cluj, Salinele din Târgu Ocna, Bușteni, Sinaia.

În 1939 la București și-a început apariția revista ilustrată săptămânală „Muncă și voie bună”. Din 1941 titlul acesteia devine „Muncitorul național român”. Revista sub acest titlu a continuat să apară până în mai-iunie 1944. Dintre directori amintim M. Sadoveanu (1939–1940), Pan M. Vizirescu (1941–1944). Mihail Ralea preciza că publicația este „menită să creeze condiții de rededeptare a conștiinței muncitorești”. Bogat ilustrată, revista conține știri și fapte, articole de M. Sadoveanu, Tudor Vianu, Gala Galaction, cronici literare semnate de Mihail Sebastian⁸.

Acest tip de organizație a avut sedii în fiecare ținut al României.

În județul Hunedoara informații despre existența asociației „Muncă și voie bună”, există din 1938, mai precis din circulara trimisă de rezidentul regal al ținutului Timiș rugând autoritățile județului Hunedoara să acorde sprijin celor menționate în legea de organizare a activității organizației „Muncă și voie bună”.

Printr-o nouă circulară, sunt citate articolele 24,25,26 din legea pentru organizarea activității asociației, ziua de 1 Mai-consacrată ca „ziua muncii și a voiei bune” se va sărbători în toată țara după un program care cuprinde pe lângă alte manifestări și un serviciu religios în prezența autorităților. Se cerea sprijin-

⁷ *Ibidem*, p. 174.

⁸ I. Hangiu, Dicționarul presei literare românești, Editura Fundației Culturale Române, p. 297.

„participând la aceste sărbătoriri și înlesnind organelor noastre aducerea la îndeplinire a măsurilor ce trebuie luate” (M. Ralea)⁹.

Prefecturile au primit machete cu forma și culorile, pe care trebuiau să le conțină steagurile organizației. Steagurile erau compuse din culorile roșu-albastru, pe culoarea albastră era aplicată insigna organizației. Aceasta era formată din roata dințată galbenă, pe fond roșu, în mijloc vulturul din stema țării în culoare gris-argintiu. Diametrul insignei va fi egal cu lățimea fâșiei albastre și va fi așezată pe steag la o distanță de sus în jos pe 2/3 din diametrul ei. Insigna se aplică pe ambele fețe ale steagului spate în spate. Dimensiuni: 0,75 lățime–1,50 lungime sau 1m lățime – 2m lungime¹⁰.

Apropierea zilei de 1 Mai a generat primirea de către prefecturi a unor circulare privind modul de sărbătorire al acestei zile. Circulara se numea „Instrucțiuni în legătură cu serbarea zilei de 1 Mai”. Se preciza că în toate localitățile cu viață muncitorească de seamă se va oficia un Te Deum, în ziua de 1 Mai, în prezența autorităților, a reprezentanților industriei, comerțului, ai breslelor „Te Deum-uri preamărind munca și voia bună”. Erau invitate toate autoritățile civile și militare, clerul de toate confesiunile, corpul didactic, magistratura, baroul, inspectoratele, reprezentanții industrie, comerțului, ai breslelor, poliția, FRN, Straja Țării.

Steagul organizației urma să fie arborat în măsura posibilităților peste tot „ziua Muncii și Voiei Bune-o înțelegem în sensul unei generoase împăcări a categoriilor sociale și a solidarității lor cu nevoile și aspirațiile permanente ale neamului”.

Pentru o participare cât mai numeroasă, s-a propus organizarea de către bresle de serbări câmpenești, dar și producții artistice: cântece, coruri, orchestre, dansuri, întreceri sportive. Prețurile reprezentărilor teatrale și biletele pentru cinematografe trebuiau să fie reduse.

Insignele organizației trebuiau purtate obligatoriu la aceste manifestări.

Iată descrierea sărbătoririi zilei de 1 mai în orașul Hunedoara: ”9,30 adunarea muncitorilor la sediul breslei, încolonarea în frunte a fanfarei Uzinelor Statului, au mers la biserica unde la orele 10 s-a oficiat un serviciu divin. Au urmat apoi discursurile protopopului Nicolae Suci, apoi din partea Ministerului Muncii-Anghel Constantinescu. Au arătat însemnătatea zilei, preamărind munca cinstită în cadrul guvernării de azi. Asistența s-a încolonat în frunte cu autoritățile și fanfara și au parcurs străzile orașului până la sediul breslei unde intonându-se Imnul regal, serbarea a luat sfârșit. După masa la orele 3 a avut loc o serbare câmpenească, dar din cauza timpului nefavorabil nu a putut fi ținută. Serbarea s-a încheiat la orele 2 noaptea în Pavilionul Uzinelor”¹¹.

⁹ DJHAN, fond Prefectura Județului Hunedoara, dosar 160/1941, fila 74.

¹⁰ Idem, fila 55.

¹¹ DJHAN, fond Prefectura Județului Hunedoara, dosar 160/1941, fila 63.

Un alt exemplu sugestiv îl constituie serbările din Petroșani, cu aceeași ocazie „la orele 6 a.m. muzica muncitorească a dat deșteptarea în coloniile muncitorești; la 9,30–150 muncitori în frunte cu muzica și drapelele au parcurs străzile în cea mai perfectă ordine unde în fața Primăriei așteptau autoritățile care s-au alăturat convoiului plecând spre locul serbării câmpenești: Te Deum ținut de Protopopul ortodox Ioan Duma, care a ținut o cuvântare. Muncitorul Legrand Iosif a recitat poezia Epopeea Muncii de Gheorghe Buzea. S-a intonat Imnul Regal apoi a urmat masa la iarbă verde. Ora 18 serbarea s-a terminat din cauza timpului nefavorabil. A avut loc o petrecere cu dans în Cazinoul Muncitoresc. Orașul a fost pavoazat cu drapelul național și cel al organizației, iar tariful biletelor de cinematograful a avut preț redus”¹².

Un raport semnat de prefectul județului Hunedoara și trimis rezidentului Timiș, ne oferă o imagine de ansamblu a sărbătoririi zilei de 1 Mai în județ „Ziua Muncii și a voiei bune, a fost sărbătorită după următorul program. Astfel aceasta s-a organizat în localitățile cu viață muncitorească de seamă:

- Orașul Petroșani și căminele Vulcan, Lupeni, Aninoasa, centrele muncitorești a minelor de cărbuni din Valea Jiului.
- Orașul Hunedoara și comunele Crișeni, Ghelar și Teliucul Inferior, centre ale industriei metalurgice și a uzinelor de fier.
- Certejul de Jos, Brad, Săcărâmbu, centrele minelor de aur.
- Barul Mare, centrul industriei ceramice.
- Deva, Orăștie, Hațeg centre urbane, a breslelor comerciale și industriale, au fost oficiate Te deum-uri în prezența autorităților locale, a reprezentanților industriei, comerțului și a breslelor, unde prin cuvântările rostite s-a preamărit munca cinstită în cadrele guvernării chibzuite de astăzi.

După oficierea serviciului religios unde au luat cuvântul și reprezentanții breslelor, formațiuni de muncitori cu steagurile Muncă și Voie Bună au parcurs străzile principale din localități dând astfel și demonstrând aspectul decorativ al serbării zilei. Au fost organizate reprezentări cinematografice în localități cu cinematografe, la prețuri scăzute, pentru populația muncitorească.

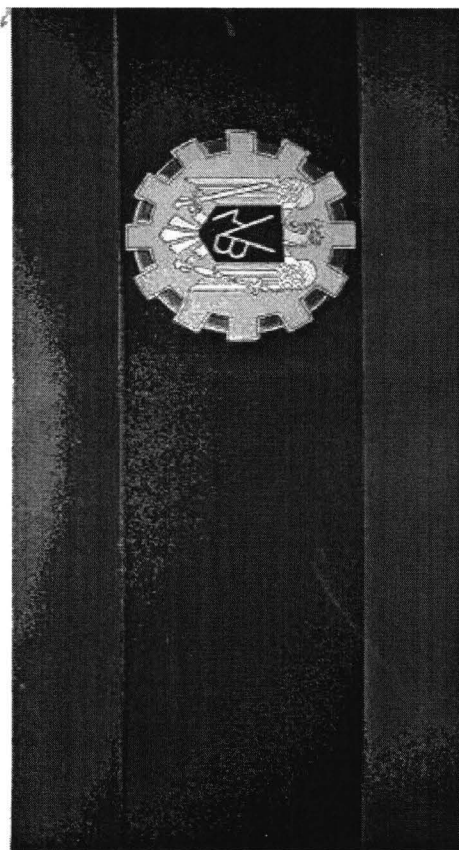
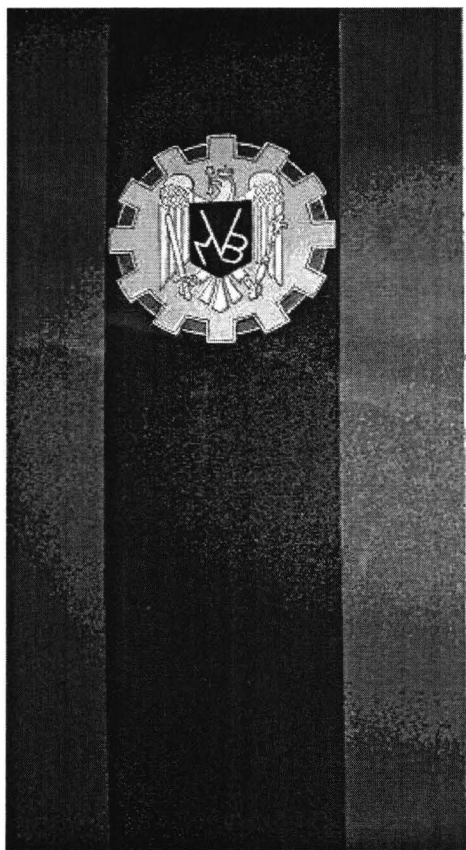
Serbările câmpenești au fost organizate în toate centrele muncitorești, din județ cu program de producții artistice: cântece, jocuri, întreceri sportive, fanfare, însă din cauza timpului nefavorabil acestea n-au putut fi ținute decât în localitățile Petroșeni și Barul-Mare dar și în acestea numai în parte cât a fost timpul bun.

Avem onoare a vă raporta că această sărbătoare a zilei de 1 Mai a decurs pe lângă fastul cuvenit, în deplin acord și perfectă colaborare cu toate organele dependente de Ministerul Muncii aflate în centrele mai sus amintite și cu concursul armonios al autorităților administrației locale, așa încât programul s-a

¹² Idem, fila 59.

desfășurat într-o atmosferă de înțelegere și în însuflețire patriotică, nesemnalându-se nici un incident care ar da prilej de observațiune”¹³.

Cursul evenimentelor din vara și toamna anului 1940, au adus schimbări în denumirea organizației și în obiectivele sale astfel organizația „Muncă și voie bună „ va deveni „Luptă și Lumină”, ocupându-se în special de programe sociale pentru muncitori, fără fastul și festivismul atins în perioada 1939–1940. Organizația își va desfășura activitatea până în 1944.

Model de steag al organizației.

¹³ Idem, fila 53.